

ภาคผนวก ข

สถานที่ทำการศึกษา

1. ประวัติความเป็นมาของอำเภอปากพนัง

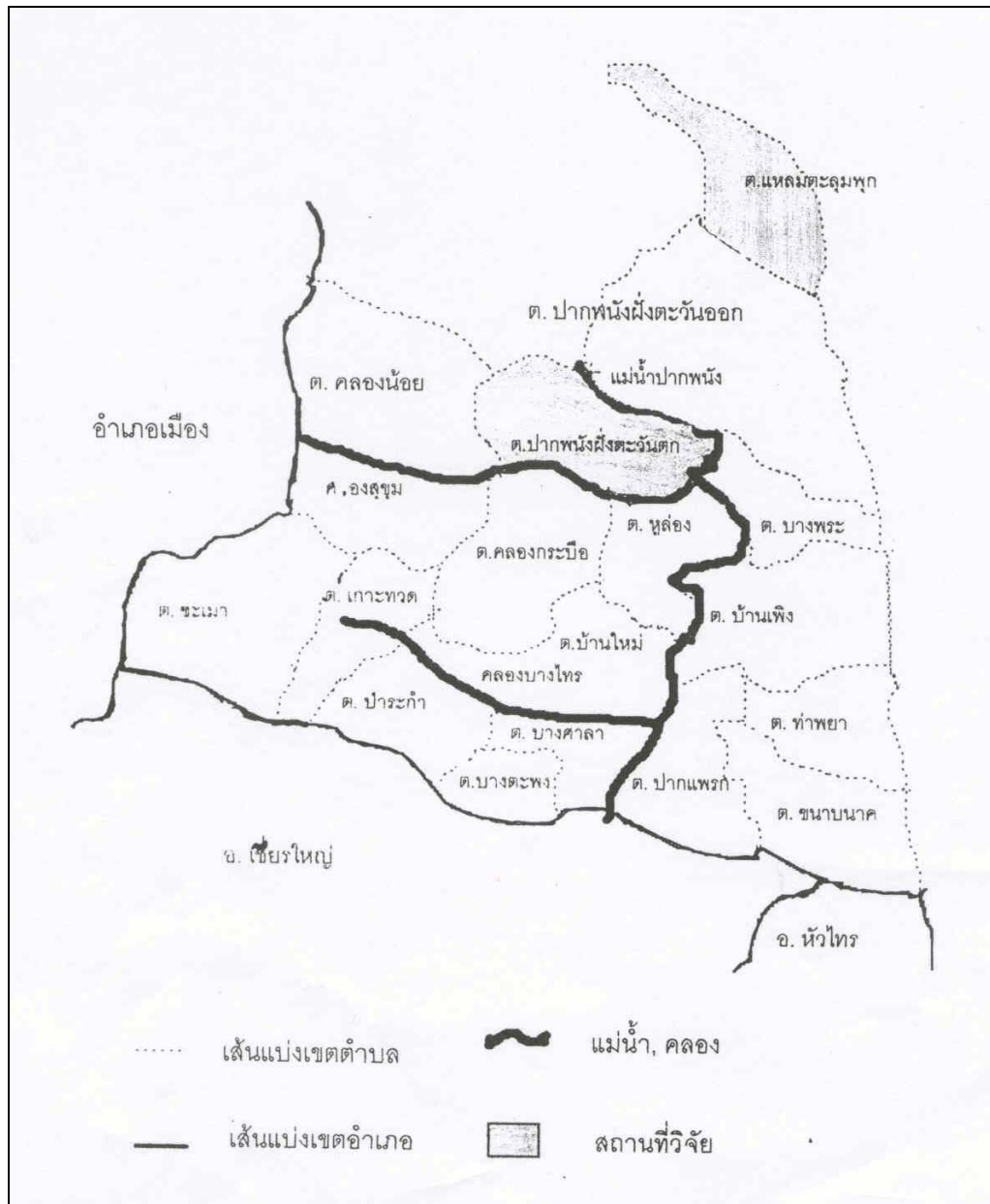
เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าจัดการปกครองท้องถิ่นให้มีมณฑลเทศาภิบาลใน ร.ศ. 144 (พ.ศ. 2438) นั้น อำเภอปากพนัง มีชื่อว่า อำเภอปากพนังมีชื่อว่า “อำเภอเบ็ญต็ด” โดยหมายความว่าที่คลื่นซัดเอาเบ็ญจากทะเล ซึ่งสมัยโบราณใช้เป็นเงินตราแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าโดยการรวมแขวงหัวเมือง 4 แห่ง ได้แก่ เมืองปากพนัง เมืองพิเชียร ที่เบ็ญต็ด และที่ตรงเข้าด้วยกันตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) นายอำเภอคนแรกคือ “หลวงพิบูลย์สมบัติ” ที่ว่าการอำเภอชั่วคราวตั้งอยู่ที่โรงสีเอี่ยมเส็ง แล้วต่อมาย้ายไปตั้งที่ตลาดสดปากพนัง ครั้งเมื่อวันที่ 5 มีนาคม ร.ศ. 121 (พ.ศ. 2445) ได้มีพระบรมราชโองการให้เปลี่ยนชื่อ “อำเภอเบ็ญต็ด” เป็น “อำเภอปากพนัง” เพื่อให้ตรงกับชื่อตำบลที่ตั้งอำเภอคือ ตำบลปากพนัง สืบมาจนถึงทุกวันนี้

ครั้งเมื่อ ร.ศ. 124 จึงได้ย้ายมาตั้งที่ว่าการอำเภอถาวรขึ้นที่ริมบางฉลาก (ที่ตั้งกองบังคับการกองตำรวจน้ำปัจจุบัน) ต่อมาปรากฏว่าถูกเพลิงไหม้ 2 ครั้ง ครั้งแรกไม่ปรากฏหลักฐานว่าปีใดส่วนครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2494 จึงได้ย้ายมาสร้างที่ว่าการอำเภอใหม่ ณ ที่ตั้งปัจจุบัน ถนนชายทะเล หมู่ที่ 3 ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ในอดีตอำเภอปากพนัง เป็นหัวเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของมณฑลนครศรีธรรมราชเป็นท่าเทียบเรือนานาชาติ มีความเจริญรุ่งเรืองทางการค้ามาก มีข้าวสารเป็นสินค้าออกที่สำคัญ มีเรือสำเภามาจากประเทศจีนและหัวเมืองมาลาญตลอดจนเรือจากอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียงมาค้าขายที่อำเภอปากพนังเป็นจำนวนมาก นอกจากเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางเศรษฐกิจแล้ว อำเภอปากพนังยังเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญยิ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราชนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. สภาพทางภูมิศาสตร์และข้อมูลทั่วไป

อำเภอปากพนังมีพื้นที่ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมากที่สุด ซึ่งสถานที่ในการทำการศึกษาคือ ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตกมีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลอ่าวปากพนัง และตำบลแหลมตะลุมพุก อยู่ทางทิศเหนือเป็นที่ราบชายทะเลด้านอ่าวไทยของอำเภอปากพนัง จังหวัด

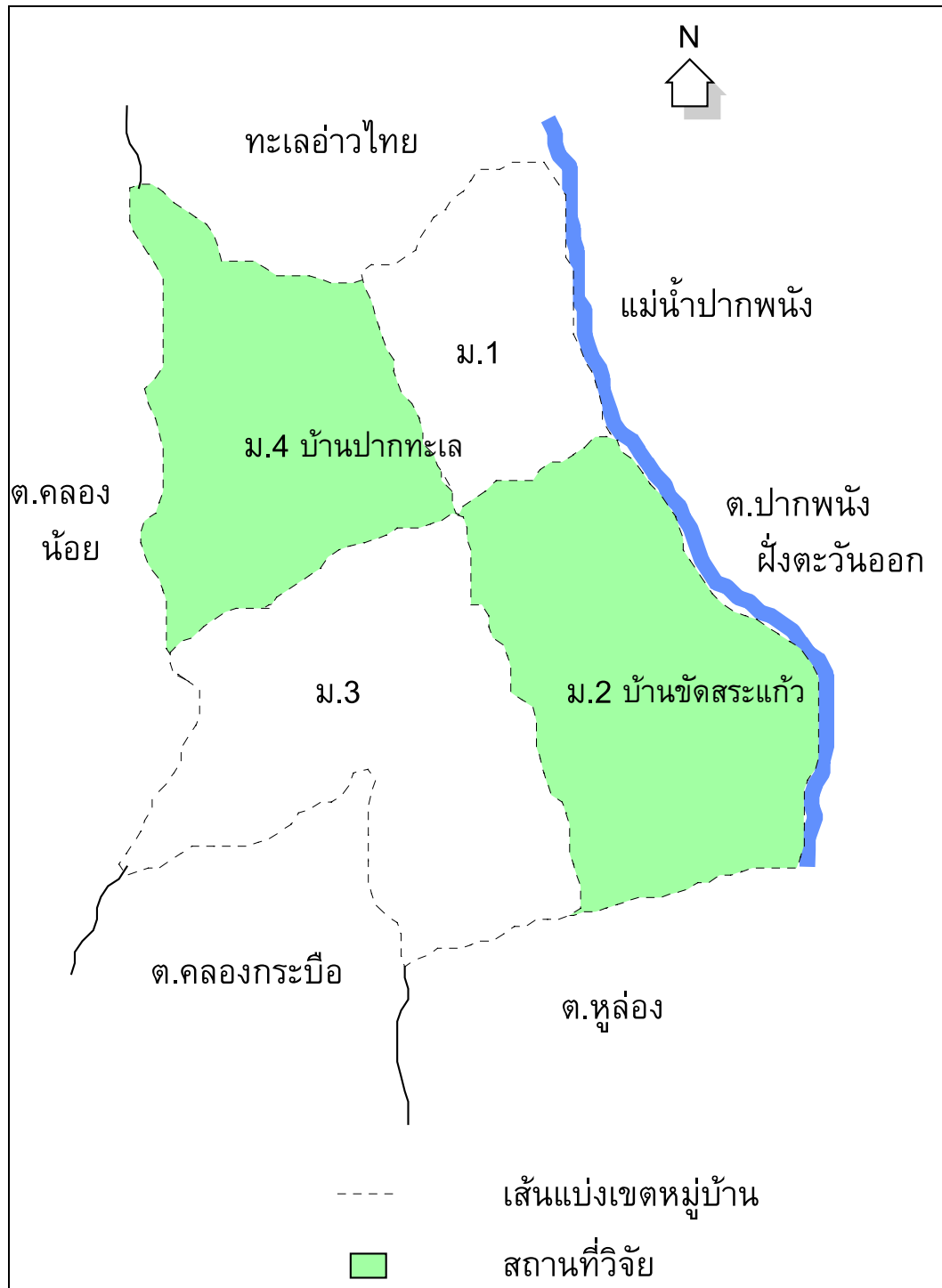
นครศรีธรรมราชซึ่งมีอาณาเขตติดต่อดังแสดงในภาพประกอบ 3, 4, 5 ดังนี้ (รายงานประจำปี 2539 สำนักงานประมงอำเภอปากพนัง , 2540 : 10-14)

ภาพประกอบ 3 แสดงที่ตั้งของตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก และตำบลแหลมตะลุมพุก

ในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

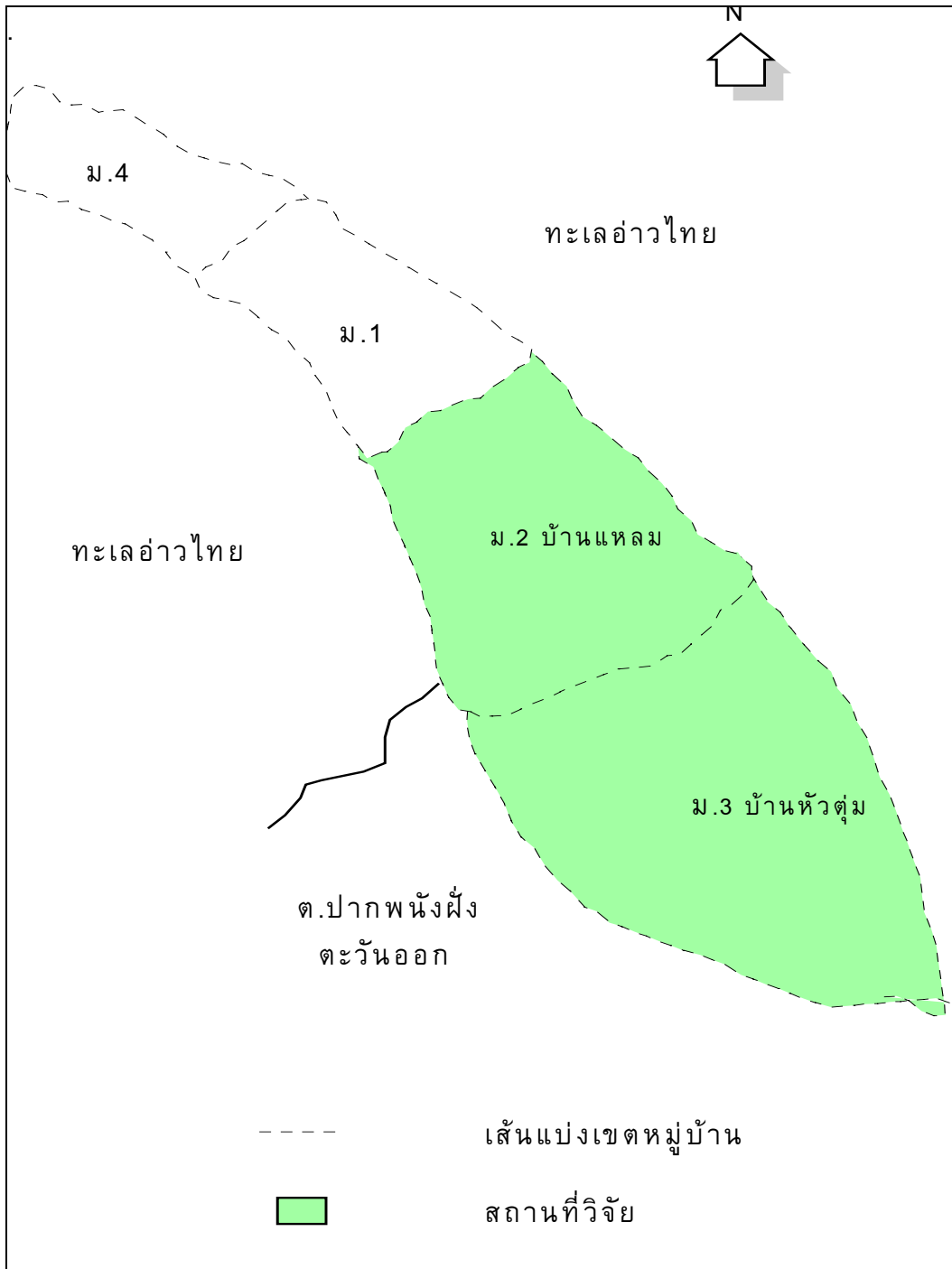
ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอปากพนัง, 2540 : 2

ภาพประกอบ 4 แสดงหมู่บ้านที่ตั้งของสถานที่วิจัย ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก

ในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอปากพนัง, 2540 : 38

ภาพประกอบ 5 แสดงหมู่บ้านที่ตั้งของสถานีวิจัย ตำบลแหลมตะดุมพุก ในอำเภอปากหนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอปากหนัง, 2540 : 39

3. ที่ตั้ง

อำเภอปากพ่องตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกเฉียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่ถนนชายทะเล หมู่ที่ 3 ตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออกห่างจากศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช 36 กิโลเมตร การติดต่อกับจังหวัดโดยทางรถยนต์ ใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4013

3.1 อาณาเขต

อำเภอปากพ่อง มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ จดอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ทิศตะวันออก จดอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

3.2 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอปากพ่องมีสภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลาดจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกจดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีแม่น้ำปากพ่อง ซึ่งเปรียบดังสายโลหิตที่สำคัญของเขตที่ลุ่มน้ำปากพ่องไหลผ่านกลางพื้นที่ลุ่มสู่ทะเลด้านทิศเหนือ ทำให้เกิดแหล่งอาหารธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำกร่อย และสัตว์น้ำทะเลบริเวณสองฟากฝั่งแม่น้ำปากพ่องเป็นที่ราบลุ่มมีลำคลองสาขามากมาย ในอดีตใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่จำเป็นและสำคัญ แต่ปัจจุบันได้ลดความจำเป็น เนื่องจากการพัฒนาถนนหนทางเพื่อการคมนาคมขนส่งมีเพิ่มมากขึ้น จากสภาพพื้นที่โดยทั่วไป สามารถแยกพื้นที่อำเภอปากพ่องได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำปากพ่องสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว เลี้ยงปลา ปลูกผัก ทำสวน เป็นต้น
2. ที่ราบริมฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออก สภาพพื้นที่เหมาะสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการประกอบอาชีพการประมงชายฝั่ง
3. พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณขอบอ่าวปากพ่อง ทางด้านทิศเหนือของเหมาะสำหรับการประกอบอาชีพการประมงชายฝั่ง
4. บริเวณสองฝั่งแม่น้ำปากพ่องก่อนออกสู่อ่าวปากพ่อง เป็นแหล่งชุมชนอาศัย และการประกอบธุรกิจปัจจุบันเป็นเขตเทศบาลเมืองปากพ่อง

4. การปกครองและประชากร

4.1 การปกครอง

อำเภอปากพนังแบ่งการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 136 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลปากพนัง (เทศบาลเมืองปากพนัง)	
2. ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก	6 หมู่บ้าน
3. ตำบลแหลมตะพุก	4 หมู่บ้าน
4. ตำบลบางพระ	4 หมู่บ้าน
5. ตำบลบ้านเพ็ล	8 หมู่บ้าน
6. ตำบลท่าพระยา	9 หมู่บ้าน
7. ตำบลปากแพรก	9 หมู่บ้าน
8. ตำบลขนานนาค	10 หมู่บ้าน
9. ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก	4 หมู่บ้าน
10. ตำบลหูล่อง	7 หมู่บ้าน
11. ตำบลบางศาลา	9 หมู่บ้าน
12. ตำบลคลองกระบือ	12 หมู่บ้าน
13. ตำบลคลองน้อย	16 หมู่บ้าน
14. ตำบลเกาะทวด	8 หมู่บ้าน
15. ตำบลชะเมา	7 หมู่บ้าน
16. ตำบลบ้านใหม่	8 หมู่บ้าน
17. ตำบลป่าระกำ	11 หมู่บ้าน
18. ตำบลบางตะพง	4 หมู่บ้าน

4.2 จำนวนประชากร

ปัจจุบันอำเภอปากพนัง มีจำนวนประชากร 16,864 คน โดยแยกเป็น

ในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง มีประชากรทั้งสิ้น 22,371 คน

เป็นชาย 11,150 คน เป็นหญิง 11,221 มีจำนวน 4,693 ครัวเรือน

นอกเขตเทศบาลเมืองปากพนัง มีประชากรทั้งสิ้น 94,493 คน

เป็นชาย 47,290 คน เป็นหญิง 47,203 มีจำนวน 17,160 ครัวเรือน

- จำนวนพระภิกษุ	788	รูป
- จำนวนสามเณร	76	รูป
- จำนวนสมาคม	7	สมาคม
- มูลนิธิ	7	มูลนิธิ

8.3. ประเพณี วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

อำเภอปากพนัง มีความเป็นศูนย์กลางทางประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช และของภาคใต้ อาทิ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งตำนานเดิมได้เริ่มที่อำเภอปากพนัง ประเพณีลากพระเดือน 11 แรม 1 ค่ำ เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดงานหนึ่งของนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ความสืบเนื่องจากการศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมดังกล่าว ทำให้อำเภอปากพนังมีแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการสักการบูชา และศูนย์กลางวัฒนธรรมหลายประการ เช่น ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ (วัดศรีสมบุญ) โบราณสถาน/โบราณวัตถุ เจดีย์วัดทรงบน เจดีย์วัดบางพระ ศิวลึงค์วัดนันทราม วัดหลวงพ่อบุญทอน วัดโคกม่วง เกาะนางโดย แหลมตะลุมพุก บ้านรั้งนกนางแอ่น